

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-26)

UYUZ HASTALIĞI ve ÖNLENMESİ ile İLGİLİ GÜNCEL BİLGİLER

Uyuz, yaygın cilt hastalıkları arasında yer alır. Hastalığın tıbbi adı *scabies* olarak bilinir. Küresel düzeyde, herhangi bir zamanda 200 milyondan fazla, her yıl ise 400 milyondan fazla insanı etkilediği tahmin edilmektedir.¹ Ülkemizde yapılan bazı çalışmalarda özellikle 2017 yılından itibaren uyuz vakalarında önemli artışlar görüldüğü bildirilmiştir.^{2,3} Uyuz her ülkede görülmektedir, ancak kaynakların kısıtlı olduğu sıcak tropikal ülkelerde daha yaygındır. Bu koşullardaki çocuklarda uyuz sıklığı %5 ile %50 arasında değişmektedir. Kaynakların kısıtlı olduğu alanlarda çocuklar ve yaşlı bireyler daha yüksek risk altındadır. Yapılan çalışmalarda uyuz salgınının önemli böbrek hastalıkları için de risk faktörü olduğu gösterilmiştir.¹

Uyuza *Sarcoptes scabiei var. hominis* adı verilen bir parazit neden olur. Hastalık, cilt teması yoluyla kişiden kişiye bulaşmaktadır. Giysiler ve yatak çarşafı gibi kişisel eşyalar bulaşmada önemli olabilmektedir. Uyuz belirtileri genellikle temastan 4-6 hafta sonra başlamaktadır. Belirtilerin ortaya çıkmadığı bir dönem olduğundan belirtiler yokken de bulaşma olabilmektedir. Uyuz belirtileri aşağıda sıralanmıştır:^{1,4}

- ✓ Genellikle geceleri daha da artan şiddetli kaşıntı
- ✓ Parmaklarda, bileklerde, kollarda, kemer bölgesinde kaşıntılı çizgiler ve şişlikler
- ✓ Erkeklerde genital bölgede, kadınlarda meme bölgesinde iltihaplı şişlikler
- ✓ Küçük çocuklarda avuç içleri, ayak tabanları, ayak bilekleri ve kafa derisinde daha büyük döküntüler

Uyuz hastalığı ciltte farklı şekilde tahriş yapabilir. Dünya Sağlık Örgütü, bu konuda bir görseli kendi sayfasında yayınlamıştır (Fotoğraf 1).⁵

¹ [İnternet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/scabies> Erişim Tarihi: 05.01.2024

² Özden MG, Ertürk K, Kartal SP, et al An extraordinary outbreak of scabies in Turkey. Journal of the European Academy of Dermatology and Venereology: JEADV 2020, 34(12), e818.

³ Baykal C, Atci T, Kutlay A, et al. Scabies outbreak in Turkey in 2018-2019. Journal of the European Academy of Dermatology and Venereology : JEADV 2021, 35(6), e384–e385. <https://doi.org/10.1111/jdv.17152>

⁴ [İnternet] <https://www.cdc.gov/parasites/scabies/index.html> Erişim Tarihi: 05.01.2024

⁵ [İnternet] https://www.cdc.gov/parasites/scabies/resources/scabies_fact_sheet.pdf Erişim Tarihi: 05.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-26)

Fotoğraf 1. Uyuz hastalığının ciltteki görünümü (DSÖ görseli)⁵

Uyuz, doktorların tanı koyduktan sonra hastalarına tedavi için önereceği kremler ve ağızdan alınan ilaçlarla tedavi edilebilmektedir.¹ Yetişkinlerin tedavisinde krem veya losyonlar boyundan ayak parmaklarına kadar tüm vücuda uygulanmakta iken bebek ve küçük çocukların tedavisinde krem veya losyon baş ve boyuna da uygulanmaktadır.⁶ İlaç kullanımı sırasında çocuklar, gebeler özel olarak dikkat edilmesi gruplardır. Kaşıntı, tedavinin başlamasının ardından genellikle 1-2 hafta daha kötüleşmektedir. Tedaviler parazitin yumurtalarını öldürmediği için yumurtadan yeni çıkanları öldürmek amacıyla tedavi tekrarlanmaktadır. Evdeki herkesin de belirtileri olmasa bile tedavi alması gerekmektedir.¹

Uyuzu önlemenin en iyi yolu hastalığı en kısa sürede tedavi etmektir. Uyuz etkeni, insan derisinden uzaklaştığında 2-3 gün içinde ölmektedir. Uyuzun yayılmasını önlemek için aşağıdaki adımlar uygulanmalıdır:^{1,7}

- ✓ Özellikle kaşıntılı döküntüsü olan kişilerle cilt temasında bulunmaktan kaçınılmalıdır.
- ✓ Uyuz olan biri varsa evdeki tüm bireyler tedavi edilmelidir.
- ✓ Uyuz olan kişiyle temas etmiş olan giysiler ve yatak takımları en az 60 derecede sıcak su ile yıkanmalıdır, güneş ışığında, sıcak kurutma makinesinde veya kuru temizlemede kurutulmalıdır, ütülenmelidir.
- ✓ Yıkamayan eşyalar, bir hafta boyunca ağzı bağlı olarak plastik bir poşette bekletilmelidir.
- ✓ Uyuz olan kişi tedavi edildikten sonra odalar temizlenmelidir.

⁶ [İnternet] <https://www.klimik.org.tr/2023/11/13/uyuz-son-durum-tani-ve-tedavi/> Erişim Tarihi: 05.01.2024

⁷ [İnternet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoonotik-ve-vektorel-hastaliklar/ektoparazitler-ve-vektorler/uyuz.html> Erişim Tarihi: 05.01.2024